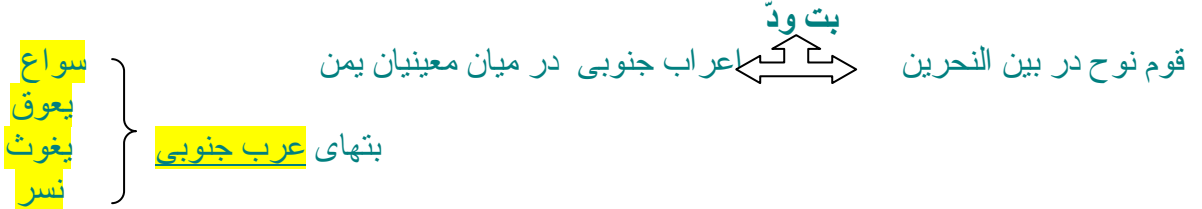
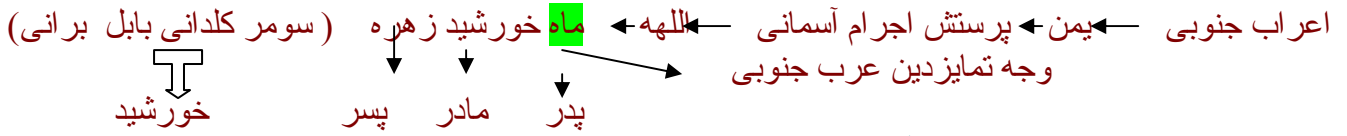

تاریخ عصر بعثت جلسه دوم

در قرآن بنام این بتها (دسواع یعوق یعوث نسر لات منات عزی) اشاره شده و مردم معتقد به خدایان **عبد یعوق یعوث سواع نسر** نام فرزندان خود می گذاشتند.

عرب **شمالی** مستعربه (فرزندان اسماعیل) ← تا نسله دین حنیف ← به مرور زمان بت پرست شمال و جنوب عربستان دین یهودو مسیحیت هم بود.

• نقلی بر آنست که: فرزندان اسماعیل در مکه زیاد شده ← مهاجرت کرده سنگ کعبه در مکان جدید و طواف به دوران ولی آثار دین ابراهیمی ← **حج و عمره و قوف در عرفه مزدلفه و قربانی** در دینشان باقی ماند.

• نقلی دیگر بر آنست که: عمرو بن لحي ← بزرگان خزاعه بعد جرحمیها حاکم مکه بود ← بعد سفر شام و آشنایی با بت پرستی ← ۵ بت کنار مکه نصب و پرستش مردم مکه

• نقلی دیگر: عمرو بن لحي بعد از طوفان تهامه بتها را بیرون آورد.

در (عرب **شمالی** همانند **عرب جنوبی**) بت پرستی رواج یافت عدد روزهای سال بت ← طواف مسح قربانی دو اللهه **نانگی** **قبیله ای**

بت‌های مشهور **حجاز: هبل لات منات عزی** (دختران خدا)

شکل انسان و از عقیق سرخ و ساکن **مکه** دستی از طلا برای هبل ساختن (بزرگترین و مهمترین بت عرب در حجاز) **تخته سنگی ۴ گوش در طائف** و در حفراهای در زیرش هدایای تقدیمی قرار می دادند

ناحیه قدید و ساحل دریای سرخ و در نزدیکی یشرب مورد پرستش **اوس و خزرج و اهل مکه** و اهل **حجاز** پس از اعمال حج به زیارت **منات** می آمدند.

۳ درخت بزرگ بهم پیوسته ناحیه نخله و اهل **حجاز** پس از اعمال حج به زیارت عزی و بزرگترین بت نزد قریش نزدش قربانی و هدایا برده

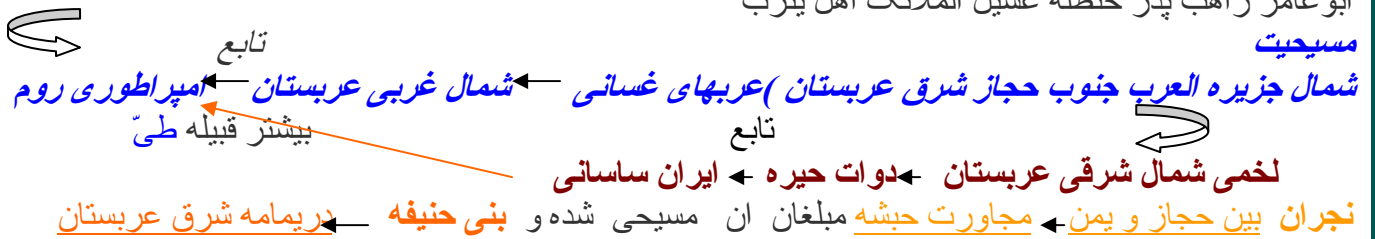
○ اساف و نائله: ۲ قطعه سنگ در محل زمزم قریش قربانی نزد ان می کردند.

○ عرب شمالی به (الله) خدای بزرگ خالق بزرگ آسمان و زمین فرستنده باران و (بسمک اللهم) میگفت بتها مظاهر و فرزندان خدا میدانستند.

○ حنفاء: عده ای اندک در **مکه هم زمان با ظهور اسلام** بزار از بت پرستی و خونریزی و ستم و خدای یگانه پرستش می کردند بر آیین ابراهیم (ع) بودندو برخی از آنان به دینهای آسمانی دیگر بی اعتقاد بودند.

زیارت کعبه غسل جنابت بقا بر سنت های ابراهیم ختنه کردن شهادت به یکتایی خدا حرمت ازدواج با محارم پرهیز از خوردن مردار کشتن دختر دو یا چند مورد آن را **وجه تمایز حنفاء با بت پرستان** می دانند.

حنفاء معاصر ظهور اسلام: ابوذر غفاری عبیدالله بن جحش ورقه بن نوفل عثمان بن حویث زید بن عمرو بن نفیل
ابو عامر راهب پدر حنظله غسل الملائک اهل یثرب
مسیحیت

○ امپراطوری روم مدافع و پایگاه مسیحیت ← حبشه برای ترویج آیین در عربستان ← انگیزه های استعماری برای تسلط

○ حمایت دولت ساسانی ← مسیحی نسطوری ← مخالف مذهب رسمی روم
○ اندکی عربها مجاورت ← زردشتی مزدکی مانوی که نام در کتب تاریخ چند نفرشان آمده
یهودیت
عصر داوود و سلیمان در فلسطین ← اختلاف پس از درگذشت سلیمان
یهودیه در جنوب ← تا دوران دوم تمدن بابل

○ حمله بخت النصر به فلسطین و تسخیر سرزمین یهود و شورش یهود و حمله مجدد بخت النصر و قصد سر کوبی و فرار یهود به حجاز و آبادانی آن
○ حمله کوروش هخامنشی و تصرف بابل و آزادی اسارت یهودیان و فلسطین جز قلمرو ایران و سلطه یونانیان بر هخامنشیان و پیدایش امپراطوری روم و غلبه بر یونانیان و تحت سیطره آنان فلسطین و یهود ساکن آن
○ جنگهای بین رومیان بت پرست و یهودیان و تخریب هیکل سلیمان و شهرهای فلسطین
○ مذهب مسیحیت در قرن ۴ میلادی رسمی شدند و تعقیب و کشتار یهود به اتهام مشارکت در قتل عیسی و فرار یهود به جنوب فلسطین (حجاز)

جاذبه های اقتصادی منطقه عرب عوامل مهاجرت یهود به عربستان نبود بلکه

✓ گریز از تعقیب کشته یا اسیر شدن ← دشمنان بابلی و رومی (بت پرست و مسیحی)
✓ حضور در منطقه ظهور آخرین پیامبر

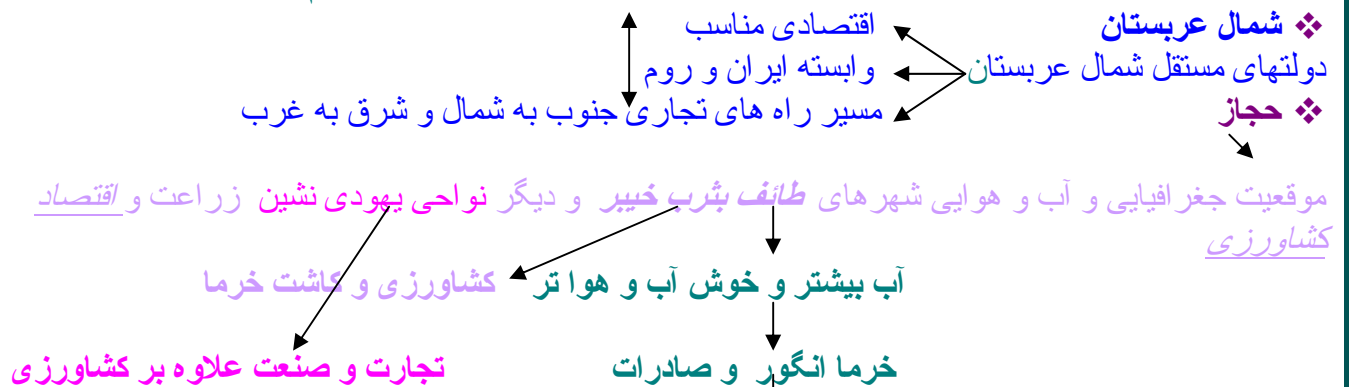
▪ بنا بر این یهودیان **فلسطین** را که **ارض موعود اللهم** می دانستند با موقعیت اقتصادی بازرگانی کشاورزی و آب و هوای مطلوب مدیترانه ای رها نمی کردند پس **حفظ جان** انگیزه اصلی مهاجرت یهود است.
▪ یهودیان مهاجر به یثرب تیماء خیبر وادی القری آمدند. اوس و خزرج ← اعراب جنوبی ← از یمن به شمال مهاجرت کرده و اجازه اقامت خواستن و رد یهودیان و کمک خواهی قبائل از پادشاه یمن و کشتار یهود ولی با سخن علمای یهود مبنی بر منطقه ظهور آخرین پیامبر رفتن چند علمای یهود در یمن اهل یمن یهودی شده و **نونواس** پادشاه یمن دین یهود دین رسمی و انتشار گسترده دین یهود در یمن بیشتر از حجاز بوده است. آغاز اسلام یهود به طائف هم مهاجرت کرده.

او هام و خرافات

○ هام: روح آدمی پس از مرگ به صورت پرنده ای و پیوسته در اطراف قبر او نوحه سرایی و اخبار دنیا را به او می دهد.
○ ذات انواط: درخت سبز بزرگی در **وادی نخله** آویزان کردن سلاح خود و قربانی و دخیل بستن و حاجت خواستن و قریش و دیگر قبائل یک روز هر سال به زیارت آن می آمدند.
○ غول: شبها و مکانهای خلوت بر سر راهها و آزار مردمان

- **کهنات:** جادوگری در قبائل و از مقام والا امور مهم و حل مسئله از او و گاه برای امتحان کاهن چیزی پنهان و از او سوال کرده
- **انصاب و ازلام:** از **او هام** رایج در عرب و تیره های انصاب و ازلام درون کیسه ای و با بیرون آوردن تیری امور فردی اجتماعی مشخص می کند.
- **شق:** نوعی جن به شکل نیمی انسان و در سفر ها و مکان های خلوت بر آدمی ظاهر میشود و گاه با انسان می جنگد.

وضع اقتصادی

خبیر فدک وادی القری (باغ داری و کشاورزی)

مکه ← برای زیارت خانه خدا وساکن شدن اقوام یمن و ایجاد چاه ها و کشت و آباد ساختن زمین و مسیر اصلی تجارت جنوب به شمال و مالیات از کاروانها و مردمان مکه و واسطه انتقال کالا شمال به **یمن حجاز نجد** ولی بعد نوسانات اقتصادی شمال به جنوب راکد و تا **هاشم** جد دوم پیامبر ادامه داشت.

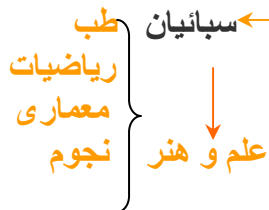
- عقد قرار داد با پادشاهان روم و غسانی و جلب پیشتیبانی آنان با بازرگانان مکه
- اقدام هاشم مورد توجه برادرانش عبد شمس نوفل و مطلب و انعقاد قرار داد با پادشاهان ایران حبشه یمن شده
- سران قریش به بازرگانان معتبر شده
- و شنایی مردم مکه با فرهنگ ایران روم و یونان و حبشه ← کم شدن خوی بدوی آنان و فرهنگ غارت
- **عمده کالا مردم مکه:** پوست کشمش کتیرا عطر خاک معدنی پوشاک برد یمانی صمغ
- **محصولات یمن هند و حبشه:** ابریشم اسلحه کتان غله زیتون روغن زیتون از شام و مصر

- ❖ بازار های ده گانه عرب ← از ماه **ربیع الاول تا ذی الحجه** و از **شمال به جنوب عربستان** برگزار میشد
- ✓ **دومه الجندل** = شمال حجاز
- ✓ **مشقر** = هجر بحرین
- ✓ **صنعا** = عمان
- ✓ **ریا** = جنوب بازار صحار
- ✓ **شحر** = مهره یمن

- ✓ عدن ⇨
- ✓ رابیه ⇨
- ✓ **عکاظ** ⇨ میان مکه و طائف مشهورترین بازارها و تمام قبایل به مفاخره شعر خطابه و شنا ساندن خود پس از شرکت در بازارهای دیگر می کنند. تا سال ۱۲۹ هجری دایر بود.
- ✓ ذی مجاز ⇨ منطقه عرفات

وضع فرهنگ و تمدن

- **یمن (جنوب عربستان)** ← یمن در باستان تا ظهور اسلام فرهنگ و تمدن غنی ← سبائیان
- قصر غمدان قرن اول میلادی در صنعا
- داشتن خط قرنها پیش از میلاد ← کتیبه ها بازمانده از باستان
- از جنس خط فنیقی ها ← حمیری (مسند)

با چند حروف بیشتر و دارای شکل مخصوص به خود حروف مقطع می نوشتند و میانش با خط عمودی ممیز گذاشته و سطرها متوالی و از راست به چپ و چپ به راست

■ شمال عربستان

ارتباط با یونان و روم

- **نبطی ها (تردید در عرب بودن آنها)**
- در پتره ← شبه جزیره عربستان ← ناحیه کو هستانی خشک ← موقیت تجاری جمعیت زیاد ← مثل تمدن اروپا

- **تدمری ها (همانند نبطی ها تردید در عرب بودن آنها)**
- در بادیه الشام و شمال شرقی دمشق ← کتیبه به خط و زبان آرامی همراه وازه های یونانی و لاتینی
- ویرانه های باقی مانده ارز معابر و مقابر به سبک یونانی و سکه ها از امیران تدمر

- ✓ نبطی و تدمری عربی سخن می گفتند و به آرامی می نوشتند.
- ✓ حیریان عربی سخن می گفتند و سریانی می نوشتند.

حیریان

- جنوب عراق امروزی ← ورود عربهای **تنوخی** و مانند بدویان در چادر ساکن شدن و بعد اردو گاه به شهر مبدل کردن
- قبیله **لخم** در جوار شان ساکن و تابع و تحت تاثیر تمدن دولت **ایران ساسانی** ← کاخ ← سدیر ← خورنق
- ✓ **لح قبر امرء القیس اول پادشاه لخمی خط نبطی (مراحل تکامل خط عرب شمال)**
- استقرار شاهزادگان ایرانی و تربیت کشور داری**

غسانها

- در شمال غربی عربستان و اردن امروزی تابع و تحت فرهنگ امپراطوری روم
- حدود شرقی سوریه نوعی تمدن عربی که اختلاطی از **عربی شامی یونانی** که در دامنه های شرقی و جنوبی حوران نزدیک ۳۰۰ شهر و دهکده دوران غسانی باقی است.
- دربار غسانیان پشتیبان شاعر برجسته عرب بود.

حجاز

- فرهنگ شان بدون تغییر و تحول و در سطح ابتدایی تمدن بشری بود. علل آن:
- ۱ شرایط اقلیمی ← نبود عوامل طبیعی سیاسی اقتصادی و عقلی و روحی لازم

۲- عدم تعامل فرهنگی با تمدن های بزرگ همسایه ← طبیعت خشک و طاقت فرسا که نبود جاذبه طبیعی و بسته بودن محیط

۳- تعصب و حمیت جاهلی ← مکه ۱۷ نفر و اوس و خزرج در یثرب ۱۲ نفر با سواد بودند. خط حمیری یمن بود. یهود و نصری بر عرب برتری فرهنگ داشتند.

▪ علوم عرب ← علم و فلسفه بی بهره و علم آنان به انساب تبارشناختی وجدال بر سر آن مفاخره نام گرفت و ایام روز های جنگ و کشتار بر سر آن طبابت بر عهده کاهنان و آمیخته با خرافات بود. اندکی به ستاره ها آشنا بوده (مسیر راه بر علامت ستاره ها تعیین می کردند) و لی علم نجوم نبود.

• هنر

بتها هنر مجسمه سازی نداشت. نقاشی ها روی پرده کعبه هم برای اهل کتاب بود که برای زیارت می آمدند و ترسیم می کردند.

• معماری

خانه های مکه و یثرب ← سنگ و گچ

• شعر

تنها امتیاز عرب شعر و خطابه بود ولی محتوی نداشت (شراب شمشیر شتر) ← پیشینه شعر ۱۵۰ سال قبل بعثت معمولاً در بازار عکاظ خوانده و قرائت ۷ قصیده ناب و تصویب رئیس عکاظ و نصب بر خزانه یا دیوار کعبه به عنوان اسناد ادبی که معلقات سبع می نامیدند.

اختلاف در متقدمان و متاخران بر سر مجموعه ادبی عرب (شعر) هست تاریخ تدوین او آخر قرن اول هجری به بعد می دانند و همچنین اختلاف در مورد صاحبان معاقات که بیشتر محققان معتقدند که به موازات ظهور اسلام صاحبان معاقات زندگی می کردند.

صاحبان معاقات سبع:

امروالقیس . طرفه . زهیر . لبید بن ربیعہ . عمرو بن کلثوم . اعشى . نابغه ذبیانی . خنساء (شاعر زن عصر جاهلیت)